Archeologinių tyrimų metu perkasose 1, 2 ir perkasos 3 R dalyje fiksuoti vėlyvi 0,15–1 m storio kultūriniai sluoksniai, susidarę XX a. pabaigoje, formuojant dabartinį Žvizdro kalno gatvės paviršių.

Perkasos 3 V dalyje, tirtoje ties V kelkraščiu esančiame šlaite, suprojektuoto buitinių nuotekų šulinio vietoje, iš karto po paviršių dengusiu velėnos bei povelėniniu sluoksniu, 25 cm gylyje, atidengtas degintinis kuršiškas XI–XII a. *kapas 1* su įkapėmis (1 pav.). Kapas fiksuotas perkasos V sienelėje, todėl perkasa buvo praplėsta 30 cm V kryptimi. Taip atidengtas 25x20 cm dydžio netaisyklingo ovalo formos kapo kontūras. Kapo duobė buvo užpildyta smulkiais degintinių kaulų fragmentais, smulkiomis anglių liekanomis ir XI–XII a. datuojamomis įkapėmis: rastas smeigtuko fragmentas, dvi pasaginės segės storėjančiais galais, įvijinė apyrankė bei jos dalys, karolinė antkaklė su trigubais žalvariniais karoliais (2, 3 pav.). Dalis kape rastų įkapių laidojimo apeigų metu buvo tikslingai sulaužytos ir degintos kartu su palaikais.

3 pav. Kapo 1 įkapė – įvijinė apyrankė. A. Gerbutavičiūtės nuotr.

Fig. 3. Grave good from burial 1: a coil bracelet.

Žemaičių Kalvarija cemetery

An excavation (3 trenches, a total of 8 m^2) was excavated at planned earthwork sites connected with installing household sewerage wells and access lines in Žemaičių Kalvarija cemetery, which is called Žvizdras Hill, in the small town of Žemaičių Kalvarija (Plungė district). Trenches 1–2 and the E part of trench 3 contained modern era 0.15–1 m thick cultural layers formed in the late 20th century in creating the current surface of Žvizdro kalno Street. A Curonian cremation with grave goods (Fig. 1) was unearthed in the W part of trench 3 at a depth of 25 cm, immediately under the sod and subsod layer of the current surface. The grave pit was filled with small fragments of cremated bones, small pieces of charcoal, and 11th–12th-centuries grave goods: a pin fragment, two penannular brooches with thickened terminals, a flat coil bracelet and its pieces, and a neckring with triple bronze beads (Figs. 2, 3). Some of these items were deliberately broken during the funeral rites and cremated together with the remains.

Vytautas Juškaitis

Spėjamas Kazikėnų kapinynas

2013 m. spėjamo Kazikėnų kapinyno (Jurbarko r.) vietoje atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai (1 pav.). Apie tai, kad šioje vietoje gali būti kapinynas, sužinota iš Jurbarko miesto gyventojo Stasio Vanago, kuris maždaug prieš 3 metus Kazikėnų miške pasieniečių bokšto statybos metu kasdamas žvyrą aptiko įvijinę apyrankę (2 pav.). Apyrankė 8 apvijų, pagaminta iš vario lydinio, ornamentuota įstrižais ir horizontaliais brūkšneliais. Apyrankės radimo vieta yra 1,2 km į PV nuo Kazikėnų kaimo. Apie 1 km

į ŠV nuo apyrankės radimo vietos yra Naudvario kapinynas ir neįtvirtinta gyvenvietė.

Siekiant išsiaiškinti, ar tikrai šioje vietoje yra kapinynas, buvo ištirta 5x2 m dydžio perkasa. Ji matuota 8–10 m į ŠR nuo tos vietos, kurioje buvo aptikta apyrankė.

Perkasa 1 orientuota Š–P kryptimi. Velėnos sluoksnis 5–10 cm storio. Jame aptikta labai nudilusi ir deformuota vario lydinio moneta, datuotina XVII–XVIII a. Po velėna aptiktas 25–80 cm storio pilkos žemės sluoksnis. Jis storesnis Š dalyje ir plonesnis P dalyje. P ir centrinėje dalyje jis 25–40 cm storio. Perkasos Š dalyje šis sluoksnis 40–80 cm storio. Šiame sluoksnyje aptiktas geležinis įmovinis kirvis (3 pav.), varinė Romos imperijos moneta, neaiškios paskirties geležinė skardelė su skylute. Perkasos ŠR kampe aptiktas mezolitinis titnaginis (lancetinis) strėlės antgalis ir to paties laikotarpio skaldytinio fragmentas. Po pilkos žemės sluoksniu, 30–85 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, pasiektas įžemis – žvyras. Perkasos dugnas buvo 40–90 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus.

Apie 5 m į P nuo perkasos ant lauko keliuko aptikta Romos imperijos moneta – Faustinos II (161–175 m.) sestercijus.

Nors kapų neaptikta, atsitiktiniai radiniai leidžia teigti, kad šioje vietoje senajame geležies amžiuje laidoti žmonės. Taip pat tikėtina aptikti mezolito laikų gyvenvietę. 2014 m. archeologinius tyrimus planuojama pratęsti, siekiant nustatyti tikslią kapinyno vietą ir jo ribas.

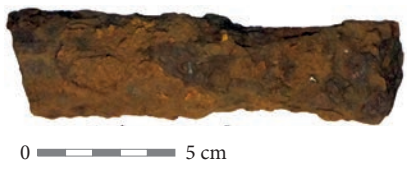
1 pav. Spėjamo Kazikėnų kapinyno situacijos planas. 1 – apyrankės radimo vieta; 2 – Romos imperijos monetos radimo vieta; 3 – perkasos vieta. V. Juškaičio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the suspected Kazikėnai cemetery. 1 – the find spot of bracelet; 2 – the find spot of Rome empire coin; 3 – trench.

2 pav. S. Vanago aptikta apyrankė. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 2. A bracelet discovered by S. Vanagas.

3 pav. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu aptiktas kirvis. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 3. The axe discovered during the field evaluation.

Suspected Kazikėnai cemetery

In 2013, a field evaluation (one 5x2 m trench, a total of 10 m^2) was conducted at the site of suspected Kazikėnai cemetery (Fig. 1). There the bracelet was found (Fig. 2). The trench contained a 30–85 cm thick layer of light

grey soil with gravel and chance finds: two Roman imperial coins, a socketed axe (Fig. 3), a piece of iron sheet metal, a sherd of household pottery, a flint arrowhead, and a core fragment. The finds date to the Old Iron Age and Mesolithic. Although no burials were discovered, the chance finds allow the assertion to be made that people had been buried at this site in the Old Iron Age. A Mesolithic settlement is also likely to be discovered.

Vismantas Muralis

Pušaloto kapinynas

2013 m. Pušaloto kapinyne (Pasvalio r.) atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu ištirtos dvi perkasos (bendras 28,75 m^2 plotas). Pušaloto kapinynas archeologams žinomas nuo XIX a. vidurio, kai miestelyje kasant griovius pastatų pamatams buvo aptikta II–XII a. būdingų radinių. Jie papuolė į tuometį Kauno miesto muziejų (dabar VDKM). 1999 m. I. Vaškevičiūtė atliko žvalgomuosius tyrimus, kurių metu ištirtas 120 m^2 plotas. Vieta tyrimams parinkta dabar veikiančių kaimo kapinaičių Š pusėje, į kur buvo numatyta jas išplėsti. Neaptikus archeologiškai vertingo sluoksnio, įsitikinta, jog vietovė tarp minėtų kapinaičių ir žmonių sodybų – ne archeologijos paminklas. Kapinynas greičiausiai buvo į Š nuo tirtos vietos – ten, kur dabar yra miestelio gyventojų sodybos. Tai liudija ir gyventojų pasakojimai, jog kasant duobes pamatams ar šulinius, buvo rasta pažaliavusių kaulų ir dirbinių.

2012 m. Pušaloto gyventojas Ričardas Butkus netoli kapinių, apie 20 m į Š nuo naujųjų kapinių tvoros, kasė smėlį ir maždaug iki 1 m gylyje aptiko žmogaus kaukolę ir žalvarinių papuošalų. Neaišku, ar kaukolė jau buvo subyrėjusi, ar subyrėjo netyčia ją užkabinus kastuvu. Radėjas toliau nebekasė, surinko kaukolės liekanas, žalvarinius daiktus ir perdavė juos Pasvalio krašto muziejui. Rasta įvijinė apyrankė, įvijinis žiedas, antkaklė, papuošalo įvijų fragmentai. Pušaloto senkapio P dalis yra dabar veikiančių kapinių vieta, o teritorijos Š ir R dalis patenka į privačius sklypus. Centrinėje saugomo objekto dalyje įrengta automobilių stovėjimo aikštelė. Ši vieta yra labai žalojama, kasamos duobės šiukšlėms, o atkastas smėlis naudojamas kapinių priežiūrai.

3x3 m dydžio ***perkasoje 1*** atidengtas vertingas kultūrinis sluoksnis su pavieniais IX–XII a. datuotinais radiniais, todėl šioje perkasoje orientuojantis R kryptimi papildomai ištirtas 9,75 m^2 plotas. Aptikti radiniai rodo čia buvus du IX–XII a. žmonių kapus (1, 2 pav.). *Kapas 1* greičiausiai buvo dvigubas palaidojimas. Perkasa ištirta iki 1 m gylio nuo žemės paviršiaus. Smarkiai apardytų kapų su vertingais archeologiniais radiniais vieta fiksuota perkasos PR dalyje.

5x2 m dydžio ***perkasa 2*** tirta saugomos teritorijos R dalyje, privačiame sklype. Palaidojimų nerasta, aptikta pavienių gyvūnų kaulų, fiksuoti du apskriti 80 cm skersmens permaišytų žemių kontūrai. Veikiausiai tai buvusių šulinių vietos.

Tyrimų metu rasta vertingų archeologinių radinių: pasaginė segė cilindriniais galais (3 pav.), vaikiška apyrankė gyvuliniais galais, įvijiniai žiedai, yla, žiedinis smeigtukas, gintaro karolių fragmentai, pentinis siauraašmenis kirvis, tekstilės fragmentų ir t. t. Radiniai datuoti IX–XII a. Tyrimų medžiagą papildė atsitiktiniai radiniai: plačiaašmenis pentinis kirvis (4 pav.) ir storagalės apyrankės su iškilia trikampe briauna fragmentas. Radinius dovanojo šalia veikiančių kapinių sargas V. Butkus. Radimo vieta nėra tiksliai žinoma. Radėjo teigimu, radiniai yra iš naujai išplėstų veikiančių kapinių teritorijos.